

УДК 330.341.1: 316.42 (477.85)

А. А. Антохов,
д. е. н., професор, професор кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3887-9666>
Л. А. Клевчик,
к. е. н., асистент кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3585-544X>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.7.21

ОСОБИСТІСНІ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ НАСЕЛЕННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

A. Antokhov,
Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Economic Theory,
Management and Administration, Yuri Fedkovych Chernivtsi National University
L. Klevchik,
PhD in Economics, Assistant of the Department of Economic Theory,
Management and Administration, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

PERSONAL AND INSTITUTIONAL ASPECTS OF POPULATION USE OF INNOVATIVE
TECHNOLOGIES (ON THE EXAMPLE OF CHERNIVTSI REGION)

У статті здійснено обґрунтування доцільності соціологічної оцінки схильності населення до використання інноваційних технологій на прикладі Чернівецької області. Метою дослідження є розкрити взаємозв'язок між особистісними та інституційними факторами у впровадженні інноваційних технологій серед населення.

Визначено рівень зацікавленості населення у нових технологіях, практику їх використання з формуванням різних залежностей. З'ясовано цільові орієнтири і часові втрати від використання комп'ютерів і Інтернету, в тому числі з практикою комп'ютерних ігор. Виявлено практику використання населенням інноваційних технологій у різних секторах суспільного життя. Визначено очікування населення у використанні роботизованих технологій, можливості повної зміни способу життя сучасного суспільства за рахунок винайдення штучного інтелекту, новацій у сфері генної інженерії. Виділено основні перешкоди та можливості, які впливають на індивідуальні та колективні практики використання новітніх технологій, а також визначаються стратегії для сприяння їх поширенню та прийняттю серед населення.

The article substantiates the expediency of a sociological assessment of the population's propensity to use innovative technologies on the example of the Chernivtsi region. The purpose of the study is to reveal the relationship between personal and institutional factors in the implementation of innovative technologies among the population.

The level of interest of the population in new technologies, the practice of their use with the formation of various dependencies is determined. The target orientations and time losses from the use of computers and the Internet, including the practice of computer games, were clarified. The practice of the population's use of innovative technologies in various sectors of public life has been revealed. The expectations of the population in the use of robotic technologies, the possibility of a complete change in the way of life of modern society due to the invention of artificial intelligence, and innovations in the field of genetic engineering have been determined. The main obstacles and opportunities that affect individual and collective practices of using the latest technologies are highlighted, as well as strategies to promote their spread and acceptance among the population are defined. The authors analyze a specific example of the Chernivtsi region, using the results of surveys and observations of the development of innovations in this region as a research database.

The results of the sociological research demonstrated that despite significant difficulties in the level of material support of the population, it has a sufficient level of knowledge about innovative technologies. Moreover, on many issues regarding their use in various spheres, regarding which the practice in Ukraine is not yet developed, a loyal and positive attitude was revealed. The study is based on the methods of sociological analysis and empirical data in order to understand what factors influence the opening of new opportunities for innovative technologies in a certain region. The results of the study will help to develop effective strategies for promoting innovative development in the region and in other similar contexts.

Ключові слова: інноваційні технології, управління змінами, інноваційний розвиток, управління інноваціями, штучний інтелект, інформаційний менеджмент, макросередовище.

Key words: innovative technologies, change management, innovative development, innovation management, artificial intelligence, information management, macro environment.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Україна перебуває на етапі суперечливих прогресивних змін. З одного боку, спостерігаємо численні регресивні процеси, зумовлені загальною соціально-політичною ситуацією. З іншого боку, для багатьох сфер інноватизація стає незворотнім процесом. Усе більше зайнятих орієнтуються на знаннємісткі сфери. Фрілансерство стає поширеною формою економічної активності населення. Водночас у побуті, вторинних сферах діяльності людина стає все більше залежною від нових технологій, проявляючи таким чином свою інноваційну культуру.

В ідеалі інноваційна культура населення повинна набувати продукуючих ознак. Тобто результатом інноваційної діяльності людини повинно бути або вдосконалення, або продування нових інноваційних технологій. Однак важливою компонентою інноваційної культури є також схильність населення до споживання відповідних технологій. Необхідно підтримувати домінування продукуючих орієнтирів інновацій-

ної культури населення, що є доволі складним процесом та базово вимагає посилення його споживчих характеристик. Тобто, найперше населення має бути спроможним купувати і використовувати інноваційні технології, підвищуючи таким чином інноваційний рівень.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Виходячи зі сформульованих тверджень, актуальним напрямом сучасних наукових досліджень має бути оцінювання схильності населення до використання нових технологій у повсякденному житті та праці. Такі оцінки дає змогу зробити використання соціологічного інструментарію. Критична оцінка результатів повинна здійснюватись на основі існуючих теоретико-методологічних обґрунтувань аксіологічних аспектів використання і продукування інноваційних технологій в Україні. Ґрунтовні напрацювання в цьому плані здійснені такими вченими, як В. Балабанов, С. Биконя, А. Василик, О. Вікарчук, М. Гусєва, Н. Жовнір, М. Ільченко, О. Коюда, М. Мельник, Н. Сидоренко, С. Пасєка, Л. Федулова та ін.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є наукове обґрунтування споживчих та продукуючих характеристик населення в Україні з позиції перспективності інноваційного розвитку регіональних економічних систем (на прикладі Чернівецької області). Завданнями при цьому поставлено:

- обґрунтування доцільності соціологічної оцінки схильності населення до використання інноваційних технологій на прикладі Чернівецької області;
- визначення рівня зацікавленості населення у нових технологіях, практики їх використання з формуванням різних залежностей;
- з'ясування цільових орієнтирів і часових втрат від використання комп'ютерів і Інтернету, в тому числі з практикою комп'ютерних ігор;
- виявлення практики використання населенням інноваційних технологій у різних секторах суспільного життя;
- визначення очікування населення у використанні роботизованих технологій, можливості повної зміни способу життя сучасного суспільства за рахунок винайдення штучного інтелекту, новацій у сфері генної інженерії.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

З метою з'ясування схильностей населення до використання нових технологій у повсякденному житті та праці, у травні 2015 року було проведено авторське соціологічне дослідження. Опитуванням було охоплено 150 респондентів-мешканців Чернівецької області. Буковина є доволі специфічною областю на теренах Карпатського регіону, яка, однак, володіє значним ресурсним резервом інноваційного розвитку — як у науково-освітньому, так і виробничому плані. Природно-ресурсний потенціал краю створює необхідні умови для вкладення інвестицій з метою розвитку таких високорентабельних галузей, як лісове господарство, легка, харчова, деревообробна промисловості, туризм, у тому числі інноваційних їх секторів [10]. У реальності ж область займає лише 19 місце в Україні за інноваційний потенціалом (станом на 2022 рік) [8; 3, с. 96].

Результати анкетного опитування за прикладом Чернівецької області можна транспонувати на інші області Карпатського регіону. Звичайно, у Львівській області вони б відзначалися вищою практикою використання населенням інноваційних технологій у силу значно вищого рівня інноваційного розвитку економіки регіону. Чернівецька область слугує прикладом середніх значень Українських Карпат та регіоном невикористаних можливостей інноваційного розвитку.

З загальних характеристик опитаних респондентів було визначено рівень їхньої зацікавленості в інноваційних технологіях. Результати показали, що 44,7% респондентів постійно цікавляться новими технологіями, які з'являються на ринку, при чому для осіб віком до 35 років частка відповідей сягає понад 60%. 42,7% респондентів виявляють такий інтерес періодично, 10,0% інколи і 2,7% дуже рідко. Жоден з опитаних осіб не зазначив, що не цікавиться новітніми технологіями. Таким чином, так чи інакше сучасна людина попадає в інформаційне поле новітніх технологій. Якщо вона

свідомо цього уникає (так званий сучасний луддизм або нео-луддизм), то це зумовлює незворотній процес технологічного відчуження, а надалі і відчуження соціального з обмеженням доступу до основних інститутів суспільства [6, с. 205]. Таких людей можна назвати ретроgrадами, антимодерністами, антиглобалістами. Їхню позицію можна пояснити нерозумінням потреби модернізаційних змін, коли в сучасному світі і так спостерігаємо численні проблеми розриву за рівнем життя між містом і селом, різними країнами. Однак така позиція на даному етапі цивілізаційного розвитку є руйнівною та обмежує можливості людства прогресувати надалі.

Як правило, респонденти дізнаються про новітні технології, читаючи інформацію на спеціалізованих сайтах у мережі Інтернет. На це джерело інформації вказало 48,7% респондентів. Популярними джерелами також є пізнавальні програми на телебаченні (34,7%), новини (31,3%), родичі і знайомі (26,0%), кінофільми (24,0%), власний досвід (18,0%) і спеціальні друковані видання (18,0%).

34,7% респондентів зазначає, що зазвичай легко освоюють нові технології, але з допомогою тих, хто має досвід їх використання. Вищу складність освоєння технологій визнали 43,3% респондентів, з яких 18,0% — дуже складно. Лише 6,7% визначили, що легко і самотужки та майже зразу освоюють нові технології, а 9,3% — що не освоюють їх узагалі. Виявлено також, що 6,0% опитаних осіб не мають бажання до освоєння нових технологій.

Важливими були результати опитування щодо практики і частоти використання респондентами технологій і технологічних пристроїв. З результатів, респонденти щодня користуються мобільними телефонами (98,0%), комп'ютером або ноутбуком (82,7%), стаціонарним (62,0%) і мобільним (52,7%) Інтернетом. Відзначаємо достатньо високий рівень використання мобільного Інтернету. Серед молоді частка таких осіб значно зростає — до 82,4%. Маючи смартфони, їх власники можуть користуватись WI-FI у закладах їх навчання і праці, відпочинку, а також, що сьогодні є модерним трендом — громадських місцях. Для прикладу, в м. Львів на початку 2015 року існувало 11 громадських місць з безкоштовним WI-FI [9]. У Чернівцях також ведеться активна робота зі створення безкоштовних WI-FI-зон — з 2013 року на 5-ти площа міста є такі можливості [2]. Надалі дані процеси повинні підтримуватись, зокрема з покращенням швидкісних характеристик мережі.

З відповідей на питання "В яких приладах і засобах Ви звикли використовувати автоматизовані технології, що замінюють Вашу фізичну й розумову працю?" однозначно домінує використання відповідних технологій у побутовій техніці (кухонні комбайни, мультиварки та ін.) — щодо цього ствердно відповіли 92,0% з усіх респондентів. Водночас для 83,3% респондентів важливим є використання автоматизованих технологій в обладнанні робочого чи навчального місця (комп'ютерні програми, спеціальне автоматизоване устаткування), для 34,7% — в автомобілі (очевидно, мова йде або про власників авто, або осіб, у чиїх сім'ях є такий засіб), лише для 16,0% — в обладнанні помешкання (камери спостереження, системи безпеки та ін.).

З базових характеристик респондентів стає зрозуміло, що здебільшого це особи з поступово формуючи-

Рис. 1. Самооцінка залежності респондентів від використання інноваційних технологій і технологічних пристроїв, бали (за результатами анкетного опитування в Чернівецькій області, травень 2023 року)

Джерело: розроблено авторами.

ми ознаками інноваційної культури, які дійсно цікавляться новітніми технологіями, відтак при можливості готові їх використовувати. Зважаючи на частоту використання визначених технологій і технологічних пристроїв, актуальним є виявити рівень залежності населення від такого використання. Респондентам було запропоновано оцінити свою залежність за 10-ти бальною шкалою: 0 — залежність відсутня, 10 — повна залежність. Результати відображені на рис. 1. Показово, що між частотою використання і оцінкою залежності технологічного пристрою існує тісний кореляційний зв'язок — 0,9.

Більше третини респондентів, а саме 38,0%, вказало, що щоденно в середньому витрачають більше 5 годин, перебуваючи в мережі Інтернет (з комп'ютера, смартфона), 26,7% — близько 2—5 годин, 12,7% — близько 1—2 годин, 9,3% — менше години. Лише 10,0% зазначили, що дуже рідко користуються Інтернетом і 3,3% не користуються ним узагалі. Окремим

питанням було виділено витрати часу на комп'ютерні ігри. Результати даний часових затрат відображені на рис. 2.

У ході опитування респонденти повинні були вибрати 3 основні цілі використання комп'ютера й Інтернету. Як правило, більшість використовують комп'ютер та Інтернет з метою навчання і саморозвитку (52,0%), для пошуку необхідної інформації (51,3%), спілкування (48,0%), виконання професійних обов'язків (45,3%), відпочинку і розваг (36,7%). Нижчі позиції обіймають потреби купівлі через мережу Інтернет товарів (24,0%) і заробляння грошей (8,0%). Наразі низькою є основна ціль використання комп'ютерних технологій для зайнятості. Відсоток осіб, які використовують комп'ютер та мережеві можливості з часом буде лише зростати. Це підтверджують активні процеси віртуалізації зайнятості, коли інформаційно-комп'ютерні технології змінюють не тільки процес праці, а й форму її організації [1, с. 220].

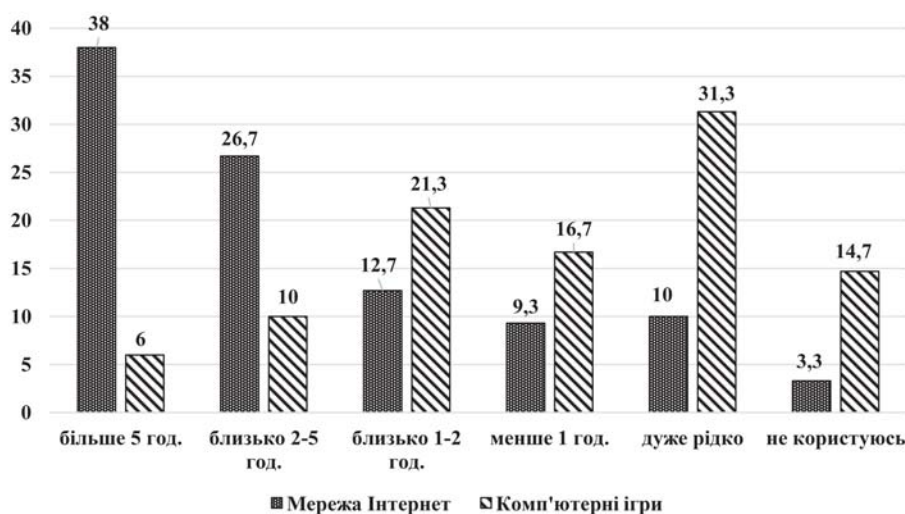

Рис. 2. Структура відповідей респондентів щодо часових витрат на щоденне перебування у мережі Інтернет і комп'ютерні ігри, % (за результатами анкетного опитування в Чернівецькій області, травень 2023 року)

Джерело: розроблено авторами.

З'ясування значних часових затрат респондентів на перебування у мережі Інтернет і комп'ютерні ігри доповнюється розумінням щодо того, чи вони свідомо обмежують себе у користуванні комп'ютером та Інтернетом. З відповідей, основна частина, а це 42,0%, вказали, що стараються, але це складно через потребу користування комп'ютером та Інтернетом для навчання чи праці. 20,7% визначили, що стараються, але це складно через бажання розваг, спілкування в мережі тощо. 14,0% відповіли ствердно на дане питання, вважаючи, що тривале користування комп'ютером та Інтернетом є шкідливим для здоров'я. 12,0% респондентів не вважає за необхідне обмежувати себе, вбачаючи в цьому нормальний стиль життя сучасної людини. І 8,0% зазначили, що не обмежують себе, хоча розуміють, що це шкідливо. Тобто все таки в українському суспільстві наразі залишається розуміння шкідливості надмірного використання комп'ютерних технологій. У більш розвинених суспільствах нині це справжня проблема, яка підтверджується масовим поширенням захворювання "Cyber Disorder", який на думку експертів скоро увійде в міжнародну класифікацію хвороб [7, с. 108].

Комунікаційна цінність використання комп'ютерних технологій та Інтернету визначалась через досвід знайомств у мережі. Результати показали, що 28,7% респондентів мають такий досвід, але небагато віртуальних друзів, а 24,7% підтвердили такий свій досвід, а також наявність багатьох віртуальних друзів. 18,7% визнали, що мають досвід віртуальних знайомств, але це поодинокі випадки. 16,7% підтвердили своє негативне відношення до такої практики, 8,0% — не практикували, але вважають, що це цікаво.

Практика використання інноваційних технологій поширюється з особистісного виміру життєдіяльності на вимір суспільно-організаційний. Сучасна людина все частіше зустрічається з інноваційними технологіями в інститутах, споживачем послуг котрих вона є. Тому серед питань опитування було таке, що дозволило визначити, в яких закладах побутового обслуговування респонденти найчастіше стикались з автоматизованими системами. Результати відповідей за даним питанням частково розкривають інституційну готовність прийняття інновацій. Згідно результатів, найчастіше респонденти стикались з автоматизованими системами в супермаркетах та інших закладах торгівлі — при зважуванні, розрахунках і т.д. (92,7% з усіх респондентів). Високою часткою осіб охоплює поширеність автоматизованих систем у банках (87,3%). Далі у рейтингу йдуть сфера громадського харчування — кавові автомати, засоби розрахунку і замовлення та ін. (83,3%), спортивно-розважальні заклади — системи пропуску, контролю часу та ін. (49,3%), різні торгові, офісні об'єкти — системи безпеки, пропуску (38,0%). Рідко зустрічаються респонденти з автоматизованими системами в лікарняних закладах (видача медичних засобів, ліків) — 5,3%, а також у громадському транспорті (електронний квиток) — 12,7%. Оскільки в областях Карпатського регіону така практика наразі відсутня, то очевидно даний досвід респонденти здобули за кордоном. В областях України ініціатива поширення автоматизованої системи оплати в громадському транспорті лише починає посилюватись. Уже тривалий час подібні дискусії точаться у м. Львів,

зокрема з можливістю залучення коштів Європейського банку реконструкції і розвитку. На початку 2015 року подібні ініціативи з'явилися у Чернівцях, причому свої пропозиції подали конкретні фірми, пропонуючи реалізувати відповідний проект лише за 9 місяців та успішно було реалізоване у 2023 році [10]. Зрозуміло, що практика автоматизації оплати транспортних перевезень в Україні гальмується суб'єктивними інтересами в даній прибутковій сфері.

Практику використання населенням інноваційних технологій відображає банківський сектор. Респонденти вказували, як часто і з якою ціллю вони користуються платіжними терміналами та банкоматами. З результатів дуже часто респонденти використовують дані засоби для поповнення мобільного рахунку і розрахунків за комунальними платежами, а також купівлі квитків. Останній сервіс за участю банківського сектору стає все більш популярним у регіонах України. Водночас рівень використання банківських автоматизованих систем для розрахунків по комунальних платежах залишається доволі високим. Загалом 63,3% респондентів вказали, що ніколи цього не робили, причому 18,7% не планують. 74,7% не практикувало розрахунки за товар через банківські системи розрахунків, 60,7% — купівлю квитків і 51,3% — грошові перекази.

Повсюдне використання інноваційних технологій дозволяє поширювати практику відеонагляду. Системи відеоконтролю сьогодні значно розвинулись і можуть використовуватись не лише людиною в особистому просторі, але й незалежно від її погляду на дану практику — в різних громадських місцях і приватних установах. Усе частіше дані технології використовуються працевдавцями на робочому місці. При цьому відеоконтроль за працівником може бути як відкритого, так і закритого типу: в першому випадку — працівники можуть відчувати дискомфорт, поводитися скуто, що може призвести до зниження продуктивності праці як окремого працівника, так і колективу загалом; у другому випадку — працівники почуватимуть себе вільно, однак при цьому роботодавець володітиме інформацією не лише про трудову діяльність, а й матиме особистісні характеристики людини, на підставі чого можуть формуватися хибні висновки і прийматись управлінські рішення [5].

З результатів анкетного опитування цікавим було виявити, як респонденти відносяться до практики відеонагляду, причому в розрізі різних просторових функціональностей. Узагальнення відповідей показало, що найбільша кількість респондентів відноситься негативно до технологій відеонагляду саме на робочому місці — 28,7% і 54,7% не визначені з даного питання. Також значний відсоток осіб, що не приймають такі технології у місцях відпочинку і розваг — 30,7%. Щодо інших місць позитивне одобрення даної практики є досить високим. Цікаво, що із загальної вибірки частка прихильників відеонагляду в навчальних закладах становить 55,3%, а якщо відкинути осіб, що навчаються, тобто студентів, то вона зростає до 68,4%.

Хоча основною метою даного опитування було визначити споживацькі настрої населення щодо інноваційних технологій, серед задач було з'ясування їхньої думки — в яких сферах використання новітніх технологій є найбільш потрібне для розвитку людства. Респонденти

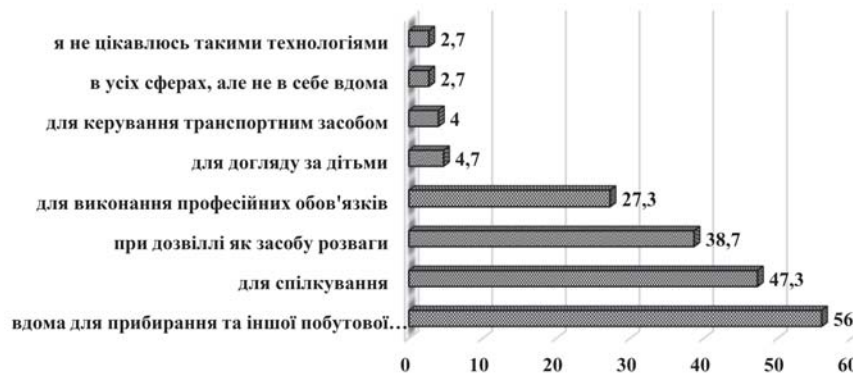

Рис. 3. Структура відповідей респондентів щодо готовності використання роботів, % (за результатами анкетного опитування в Чернівецькій області, травень 2023 року)

Джерело: розроблено авторами.

могли обирати 3 основні сфери. Результати показали, що найбільшу значимість відводять використанню інноваційних технологій у військовій сфері та при надзвичайних ситуаціях (47,3%), у фармацевтиці — для виробництва ліків і медичного обладнання (42,0%), у медицині — для лікування (39,3%), в освіті — дистанційні курси навчання (34,7%), в сфері соціально-побутового обслуговування — комунальні платежі (28,0%). Меншу стратегічну значимість, на погляд респондентів, мають такі сфери, як промисловість і сільське господарство — для автоматизації виробництва (21,3%), державне управління — для створення електронних систем реєстрації бізнесу, податкової звітності, ведення різних реєстрів та ін. (20,0%), торгівля — купівля-продаж через Інтернет (18,0%), туризм і відпочинок — бронювання, віртуальні гідів та ін. (14,7%), фінансові послуги — для обслуговування клієнтів (9,3%). Це не означає, що поширення інноваційних технологій у даних сферах є непотрібним. Просто в цивілізаційному контексті стратегічність їх поширення, на думку респондентів, є менш значимою.

Оскільки інформаційні технології активно використовуються не лише в економічних, але й неекономічних сферах, усе частіше їх впровадження знаходимо у сфері культури і мистецтва, що викликає неоднозначну оцінку суспільства. В Україні така практика поки є мало поширеною. Яскравим прикладом масового захоплення використання роботизованих механізмів у мистецтві є Японія, де однією з найпопулярніших співачок є голограма.

Результати показали, що в принципі відношення до творів мистецтва, культурно-мистецьких проєктів, створених за допомогою роботизованих технологій без втручання людини, є нейтральним. Таку свою позицію виявили 44,7% респондентів. Водночас 32,7% негативно відносяться до даної практики, вбачаючи в мистецтві можливість прояву індивідуальності людини. 18,0% підтвердили позитивне відношення і лише 4,7% не знають про такі технології.

Ще один дуже тонкий аксіологічний аспект використання інноваційних технологій — генна інженерія. Успіхи провідних країн у даній царині — колосальні. Для прикладу, за репродуктивним напрямом уряд Великобританії вже навіть дозволив технологію народження дітей з генами 3-х батьків [4]. Україна, рухаючись за век-

тором розвитку провідних держав, рано чи пізно перейде в ранг суспільств, перед якими стоятиме вибір використання і продукування таких технологій. Тому в ході опитування було виявлено відношення респондентів до клонування, втручання людини в генетику свого організму. Результати відношень наступні: 41,3% — позитивно, але лише за умов клонування окремих людських органів; 27,3% — позитивно, але лише за умов клонування тварин та інших живих організмів; 14,7% — негативно, бо це суперечить етичним цінностям; 8,0% — негативно, бо це може знищити людську цивілізацію; 4,7% — позитивно, навіть за умов клонування всього людського організму; 4,0% — не цікавиться такими технологіями і не знає, що вони передбачають. Таким чином, українському суспільству в цьому плані притаманний доволі високий консерватизм, хоча практично половина одобрює практику клонування окремих органів людини.

Вищим рівнем використання інноваційних технологій є експлуатація людиною роботів. Роботизовані технології поступово проникають у побут українця, хоча поки не є так поширеними, як у найбільш розвинених суспільствах. З результатів опитування з'ясувалось, що готовність використання роботів у різних сферах життя в українців поки залишається низькою (рис. 3). Можливо це зумовлено тим, що в Україні поки що рідко зустрічається дана практика. Водночас більшість українців вірить у реальність існування роботів із штучним інтелектом поруч з людиною. З відповідей — 27,3% респондентів поручають таку перспективність уже в найближчому майбутньому, 54,7% — на далеку перспективу. Лише 8,0% вважає, що швидше за все така новація є неможливою, адже інтелект людини є неповторним, 6,0%, що це фантастика і 4,0% не цікавиться такими технологіями.

Порівняно високою залишається частка осіб, які негативно відносяться до використання роботизованих (нано-) технологій для збереження (відновлення) фізичних властивостей людського організму. 16,7% респондентів вказало, що швидше за все ні, хіба за крайньої потреби, а 4,0% — категорично ні. Основна частина відповідей, а саме 41,3%, відображала варіант "так, але це буде викликати дискомфорт". Водночас 38,0% респондентів усе таки позитивно відносяться до такої практики.

З результатів відповідей на питання "Чи хотіли б Ви, щоб наука винайшла технологію, яка б дозволила людині бути безсмертною?", основна частина респондентів — 41,3% не змогла визначитись з відповіддю. 24,0% допускають дану ситуацію, але за умов, щоб усі мали таку можливість. 14,0% виявили великий інтерес у таких кардинальних новаціях, 13,3% не вірять у таку можливість і лише 7,3% вважає, що це суперечить етичним цінностям.

У завершення анкетного опитування було з'ясовано думку респондентів щодо ролі технологій у їхньому житті. Ієрархія відповідей наступна: для 26,0% — легше навчатись і розвиватись; для 21,3% — легше працювати; для 16,0% — комфорт у побуті; для 13,3% — розваги; для 12,0% — комунікації; для 6,0% — можливість збереження (відновлення) здоров'я; лише для 5,3% — безпека.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, результати соціологічного дослідження продемонстрували, що незважаючи на значні труднощі рівня матеріального забезпечення населення, воно володіє достатнім рівнем знань про інноваційні технології. Більше того, за багатьма питаннями щодо їх використання у різних сферах, щодо чого практика в Україні поки не розвинена, виявлено лояльне і позитивне відношення. Це доводить, що в Карпатському регіоні, зокрема в Чернівецькій області, поступово розвивається сприятливе інституціональне середовище інноваційного розвитку. Процеси інтелектуалізації суспільства неминуче відбуваються і за умов їх цільової підтримки з підсиленням інноватизації економіки можна досягнути значних результатів у плані технолого-сингулярного розвитку.

Література:

1. Азьмук Н. А. Трансформація процесу праці в інформаційній економіці. Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2014. № 2. С. 217—222.
2. Безкоштовні Wi-Fi зони уже діють на 5-ти площах Чернівців: БукІнфо. URL: <http://www.bukinfo.com.ua/show/news?lid=34360> (дата звернення: 10.01.2024).
3. Бикова Н. А. Стан та перспективи розвитку інвестиційної діяльності Чернівецької області. Молодий вчений. 2023. № 5 (20). Частина 1. С. 96-99.
4. В Англії дозволили народження дітей з генами трьох батьків: WONDER. URL: <http://www.wonderzine.com/wonderzine/life/news/204507-britain> (дата звернення: 13.12.2023).
5. Горбатюк С. Проблема соціального відчуження в умовах суспільних трансформацій. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України: наук. журн. К. НАДУ. 2003. С. 204—211.
6. Євдокімова О. О. Cyber Disorder як актуальна проблема сучасної психології. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. 2013. Вип. 45 (1). С. 107—115.
7. Інвестиційна привабливість регіонів: Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. К. 2022. URL:

http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/rejting_investiciynoyi_privablivosti_regioniv_-2022_1.pdf (дата звернення: 7.01.2024).

8. Одинадцять (11) громадських місць Львова з безкоштовним Wi-Fi: Твоє Місто URL: http://tvoemisto.tv/news/11_gromadskyh_mists_lvova_z_bezkoshtovnym_wifi_68540.html (дата звернення: 22.11.2023).

9. Погоріла І. І. Характеристика інноваційно-інвестиційного потенціалу промислових підприємств Чернівецької області. Ефективна економіка. 2013. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1984> (дата звернення: 5.12.2023).

10. У Чернівцях запровадили єдиний електронний квиток у транспорті. URL: <https://rubryka.com/2023/09/12/u-chernivtsyah-zapustyly-yedynyj-kvytok-na-vesmiskyj-transport-yak-pratsyuye-tse-rishennya/> (дата звернення: 22.01.2024).

References:

1. Az'muk, N.A. (2014), "Transformation of the labor process in the information economy", *Sotsial'no-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka*, vol. 2, pp. 217—222.
 2. BukInfo (2013), "Free Wi-Fi zones are already operating in 5 squares of Chernivtsi", available at: <http://www.bukinfo.com.ua/show/news?lid=34360> (Accessed 10.01.2024).
 3. Bykova, N.A. (2023), "State and prospects of development of investment activity of Chernivtsi region", *Molodyj vchenyj*, vol. 5 (20), no. 1, pp. 96—99.
 4. WONDER (2015), "In England, the birth of children with the genes of three parents was allowed", available at: <http://www.wonderzine.com/wonderzine/life/news/204507-britain> (Accessed 13.12.2023).
 5. Horbatiuk, S. (2003), "The problem of social alienation in the conditions of social transformations", *Visnyk Natsional'noi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, pp. 204—211.
 6. Yevdokimova, O.O. (2013), "Cyber Disorder as an actual problem of modern psychology", *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody. Psykholohiia*, vol. 45 (1), pp. 107—115.
 7. Instytut ekonomichnykh doslidzhen' ta politychnykh konsul'tatsij (2022), "Investment attractiveness of regions: Rating of investment attractiveness of regions", available at: http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/rejting_investiciynoyi_privablivosti_regioniv_-2022_1.pdf (Accessed 7.01.2024).
 8. Tvoie Misto (2015), "Eleven (11) public places in Lviv with free Wi-Fi", available at: http://tvoemisto.tv/news/11_gromadskyh_mists_lvova_z_bezkoshtovnym_wifi_68540.html (Accessed 22.11.2023).
 9. Pohorila, I. I. (2013), "Characteristics of innovation and investment potential industrial Chernivtsi region", *Efektivna ekonomika*, vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1984> (Accessed 5.12.2023).
 10. Rubryka (2023), "In Chernivtsi, a single electronic ticket was introduced in transport", available at: <https://rubryka.com/2023/09/12/u-chernivtsyah-zapustyly-yedynyj-kvytok-na-vesmiskyj-transport-yak-pratsyuye-tse-rishennya/> (Accessed 22.01.2024).
- Стаття надійшла до редакції 11.03.2024 р.*